

PREDGOVOR

ravnatelja Instituta društvenih
znanosti Ivo Pilar
dr. sc. Željka Holjevca

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar sa stotinjak svojih zaposlenika u sjedištu u Zagrebu i osam područnih centara od Dubrovnika do Vukovara, središnji je i najveći javni institut u području društvenih znanosti u Republici Hrvatskoj. Znanstvena, razvojna, stručna i druga istraživanja psihologa, sociologa, povjesničara i ostalih znanstvenika te specijalizirane usluge obrazovanja, publiciranja i savjetovanja s ciljem podizanja razine znanja i doprinosa javnom dobru, misija su Instituta koji djeluje u društvenom, humanističkom i interdisciplinarnom području znanosti. Od osnutka 1991. godine do danas Institut Pilar pripomaže razvojnim procesima u Hrvatskoj na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini te participira u europskom istraživačkom prostoru i drugim oblicima međunarodne suradnje. Znanstvena djelatnost Instituta Pilar ostvaruje se radom na znanstvenim projektima, organiziranjem znanstvenih skupova i sudjelovanjem na njima te ostalim znanstvenoistraživačkim i stručnim aktivnostima. U sklopu nakladničke djelatnosti Instituta posebno se ističu *Društvena istraživanja*, časopis za opća društvena pitanja, koji se referira u više međunarodnih bibliografskih baza. Temeljni istraživački prioriteti Instituta Pilar su: kulture i identiteti, društvena kohezija i društvena promjena, društvene inovacije, upravljanje i održivi razvoj, kvaliteta života i individualne razlike, obitelj, djeca, mladi, obrazovanje, stanovništvo, naselja i mobilnost.

Institut Pilar se dulji niz godina s posebnom pažnjom odnosi prema znanstvenim istraživanjima manjinskog stanovništva u Republici Hrvatskoj, napose Židova i Roma. Između ostalog, vrijedi podsjetiti na tematski broj institutskog časopisa *Društvena istraživanja* o položaju Roma iz 2000. godine te na izdavanje znanstvene studije *Kako žive hrvatski Romi* tijekom 2004. Tada je naglasak bio na analizi socijalno-ekonomske i demografske strukture romskog stanovništva u Republici Hrvatskoj. U sljedećem razdoblju Institut je proveo više povijesnih, socioloških i antropoloških domaćih i međunarodnih znanstvenih projekata vezanih za život, kulturu i položaj Roma, a to je rezultiralo izdavanjem više

znanstvenih publikacija te (su)organizacijom više znanstvenih skupova, tribina i okruglih stolova. Posljednjih godina Institut je dao znanstveni doprinos osmišljavanju stalnog izložbenog postava u Romskom memorijalnom centru Uštica, a predstavnici Instituta sudjeluju i u suvremenim komemorativnim praksama, napose u obilježavanju Međunarodnog dana sjećanja na romske žrtve genocida u Drugom svjetskom ratu – *Samudaripen*.

Na temelju navedenih dugogodišnjih znanstvenih istraživanja romskog stanovništva, posebice na području proučavanja njihove povijesti i kulture, potaknuta je međunarodna znanstvena suradnja s Institutom za historiju u Sarajevu te je zajedničkim nastojanjem početkom 2024. organiziran znanstveni skup o povijesti Roma na bosanskohercegovačkom području. Plod te suradnje je i ovaj Zbornik kao još jedno svjedočanstvo o kontinuiranom znanstvenom djelovanju Instituta Pilar na proučavanju povijesti i kulture romske zajednice te njegovoj otvorenosti za suradnju s akademskim i drugim adresama koje razvijaju slične aktivnosti.